

PORCELANA MIŚNIEŃSKA W WARSZAWIE.

Z BADAŃ NAD
INWENTARZAMI
REZYDENCJI MAGNATERII
WARSZAWSKIEJ XVIII W.

Jakub Sito

¹ Do „polskiej” problematyki Miśni siłą rzeczy jedynie w niewielkim stopniu, adekwatnym do dawniejszego stanu badań, odnosi się: O. Walcha, *Meissner Porzellan. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*, wyd. 8, Dresden 1986.

² M. Piątkiewicz-Dereniowa, *Porcelana miśnieńska w zbiorach wawelskich*, t. 1–2, Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu, Kraków 1983.

³ *Pod jedną koroną. Kultura i sztuka w czasach unii polsko-saskiej*, [katalog wystawy], 26 czerwca – 12 października 1997, Zamek Królewski w Warszawie, Staatliche Kunstsammlungen Dresden, red. M. Męclewska, B. Grątkowska-Ratyńska, Warszawa 1997;

Unter einer Krone: Kunst und Kultur der sächsisch-polnischen Union. Ausstellung im Dresdner Schloß vom 24. November 1997 bis 8. März 1998, Staatliche Kunstsammlungen Dresden, Königliches Schloß zur Warschau, red. W. Schmidt, D. Syndram, Leipzig 1997.

⁴ J. Dumanowski, *Świat rzeczy szlachty wielkopolskiej w XVIII wieku*, Toruń 2006; E. Wendland, *Kawa, herbata i czekolada. Nowe napoje w osiemnastowiecznej Rzeczypospolitej – ich wpływ na życie codzienne*, Toruń 2008.

⁵ E. Kowicka, *Dwór „najprzódniejszego w Polsce magnata”*, Warszawa 1991; J. Dydała, *Podskarbi wielki koronny Jan Ansgary Czapski – budowa pozycji społecznej i prestiżu nowego magnata w pierwszej połowie XVIII wieku*, „Zapiski Historyczne” 70 (2005), z. 1, s. 27–52; *idem*, *Życie codzienne na dworze biskupa warmińskiego Adama Stanisława Grabowskiego w połowie XVIII wieku w świetle ksiąg wydatków*, w: *Dwory magnackie w XVIII wieku*, red. T. Kostkiewiczowa, A. Roćko, Warszawa 2005.

⁶ Odrębną kwestię badawczą stanowią kościelne zbiory porcelany w Polsce. Porcelana pojawiła się w obszarze dekoracji liturgicznej w Polsce dość szybko, wystarczy wspomnieć choćby powstałą w 1736 r. kaplicę grobową Augusta II przy kościele kapucynów warszawskich. Rysunkowy widok na jej ścianę ołtarzową – autorstwa Joachima Daniela Jaucha – ukazuje znajdujące się po bokach mensy dwie niewielkie białe figurki, najpewniej porcelanowe. Doskonale znany jest zachowany do dziś komplet ołtarzowy Johanna Joachima Kaendlera z daru Augusta III i królowej Marii Józefy dla klasztoru jasnogórskiego. Składa się on z wysokiej klasy krucyfiks, figur 10 apostołów,

*Już alkowa złocona w sypialnym pokoju,
Gipsem wymarmurzony gabinet od stroju.
Buduar szklni się złotem, petno porcelany,
Stoliki marmurowe, zwierściadlane ściany.*
(Ignacy Krasicki, *Żona modna*)

Badania nad obecnością porcelany miśnieńskiej w XVIII-wiecznych zbiorach polskich – królewskich, magnackich i kościelnych – znajdują się wciąż na etapie wstępnym¹. Osobno zagadnieniu temu w zasadzie nie była dotąd poświęcana uwaga badaczy. Z jednej strony istnieją rozproszone, stosunkowo niewielkie wzmianki na ten temat, pojawiające się na marginesie większych tematów badawczych, takich jak dawne kolekcjonerstwo polskie, zbiory sztuki w wielkich rezydencjach (Wilanów, Łańcut, Podhorce) czy zespołach klasztornych (Jasna Góra), z drugiej strony nieliczne katalogi polskich zbiorów muzealnych skupiają się bardziej na samych obiektach niż na dziejach ich pozyskania przez polskiego odbiorcę w XVIII w.² Zdziwiająco marginalnie traktowany był polski odbiorca porcelany miśnieńskiej w kompendiach dotyczących polsko-saskich relacji artystycznych³. Nowe informacje przynoszą, narastające w ostatnich latach, zwłaszcza po 2000 r., badania nad materialnym statusem szlachty i magnaterii polskiej⁴. W dużej mierze wyniki tych niedawno rozpoczętych badań, zwłaszcza jeśli chodzi o największe rody polskie⁵ i Kościół Katolicki⁶, nie doczekały się jeszcze publikacji.

Choć początki polskiej kariery porcelany przypadają na koniec rządów Augusta II, jednak na większą skalę porcelanę wprowadzał do Polski dopiero August III. Stanowiła ona element pełnego przepychu splendoru codziennego życia, a że wymagała zaangażowania wielkich środków finansowych – początkowo stać było na nią jedynie monarchę. Wspieranie jej produkcji i zaangażowanie w kolekcjonerstwo było nie tylko odbiciem osobistego, wyrafinowanego gustu obu królów, ale także odpowiadało potrzebom reprezentacji i było niezbywalnym środkiem wyrazu władzy⁷. Porcelana pozostawała zatem na wyposażeniu warszawskich rezydencji królewskich – zamku, pałacu Saskiego, okresowo Wilanowa, czy też rozrzuconych wokół Warszawy pałacików myśliwskich i dworów (Saska Kępa, Marymont,

itd.)⁸. Obok królów poważnymi fundatorami w kręgu polskiego dworu Wettinów byli dwaj ministrowie królewscy, najpierw Jakub Henryk Flemming, później zaś Józef Aleksander Sułkowski, a od jego upadku politycznego w 1738 r. wszechmocny Heinrich Brühl – prawa ręka, minister, a następnie premier rządu przy królu Augustie III, szlachcic o uroszczeniach bez mała królewskich, przy tym o najwyższych aspiracjach kulturalnych. Zarówno w kwestiach politycznych, jak i w sprawach sztuki to właśnie Heinrich Brühl był *spiritus movens* wszelkich inicjatyw – w trosce o splendor i wielkość swego króla oraz w interesie własnym. Od 1733 r. był on dyrektorem Królewskiej Fabryki Porcelany w Miśni. Jak wiadomo, posiadał on przywilej bezpłatnego pobierania towaru⁹. Dla polskiej „kariery” kolekcjonerstwa porcelany zwłaszcza interesująco przedstawiał się okres 1756–1763, kiedy w związku z wojną siedmioletnią nastąpiło trwałe przeniesienie dworu królewskiego i kancelarii premiera do Warszawy, wraz ze znaczną częścią kolekcji¹⁰.

Zbieranie porcelany – towaru w XVIII w. zdecydowanie elitarnego – było niewątpliwie wyznacznikiem wielkopańskiego statusu. Stanowiąca początkowo monopol, chlubę i rozrywkę monarchów, wkrótce stała się *decorum* życia elit polityczno-kulturalnych, także w Polsce. Od chwili jej upowszechnienia w drugiej dekadzie stulecia porcelana miśnieńska stała się przedmiotem zabiegów magnaterii polskiej, zwłaszcza tej jej części, która zbliżała się do modelu zachodnioeuropejskiej arystokracji, co często łączyło się z opcją saską w przekonaniach i działaniach politycznych, choć nie stanowiło to reguły¹¹. Spotykamy zatem wytwory porcelany miśnieńskiej w kolekcjach tak wiernych stronników Wettinów, jak podskarbi wielki koronny Jan Jerzy Przebendowski¹², Jan Klemens Branicki¹³, Antoni Lubomirski¹⁴ czy prymas Adam Komorowski¹⁵, ale przecież nie mniej znaczące zbiory Miśni pozostawały na wyposażeniu pałaców politycznych przeciwników Sasów, takich jak przedstawiciele rodziny Czartoryskich: Kazimierz, kasztelan wileński, z małżonką Izabellą¹⁶, a zwłaszcza ich syn August Aleksander, wojewoda ruski, z małżonką Marią Zofią¹⁷ i córką Izabellą (zamężną za Stanisławem Lubomirskim, marszałkiem wielkim koronnym¹⁸).

6 lichtarzy i kielicha. Wobec zniszczeń kolekcji świeckich, dziś stanowi on w zasadzie jedyny tak kompletny przykład importu najwyższej rangi miśnieńskiej rzeźby figuralnej do Polski; B. Kopydłowski, *Unikaty i nieznanne rzeźby Kändlera w zbiorach polskich*, „Biuletyn Historii Sztuki” 13 (1951), nr 2–3, s. 138–165; *U tronu Królowej Polski. Jasna Góra w dziejach kultury i duchowości polskiej*, katalog pod kier.

J. Golonki OSPPE, P. Mrozowskiego, J. Żmudzińskiego, Zamek Królewski w Warszawie, 15 grudnia 2006 – 11 marca 2007, Warszawa 2006, s. 228–230, poz. kat. 84 i il.

⁷ D. Syndram, *Sztuka na dworze Augusta Mocnego w Dreźnie*, w: *Pod jedną koroną...*, s. 335–337; H. Marx, *Sztuka na dworze Augusta III*, w: *ibidem*, s. 379–382.

⁸ J. Putkowska, *Królewski zespół rezydencjonalny Augusta II Sasa w Warszawie*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki” 37 (1992), nr 3, s. 199–242.

⁹ J.H.G. Justi, *Leben und Charakter des Königl. Polnischen und Churfürstl. Sächsischen Premier-Ministre Grafens von Brühl*, t. 1–3, Leipzig 1760–1764; O.E. Schmidt, *Minister Graf Brühl und Karl Heinrich von Heineken. Briefe und Akten, Charakteristiken und Darstellungen zur sächsischen Geschichte (1733–1763)*, Berlin 1921; A. Borowiczény, *Graf von Brühl. Der Medici, Richelieu und Rotschild seiner Zeit*, Wien 1930; W. Fellmann, *Heinrich Graf Brühl*, Leipzig 2000.

¹⁰ J. Kowalczyk, *Dwie stolice – Drezno i Warszawa*, w: *Pod jedną koroną...*, s. 37–41.

¹¹ J. Staszewski, *Polacy w osiemnastowiecznym Dreźnie*, Wrocław 1986.

¹² Warszawa, Archiwum Główne Akt Dawnych (dalej: AGAD), Archiwum Radziwiłłów, Papiery Przebendowskich, sygn. tymczas. 1.: *Inwentarz ruchomości JW/MP Doroty Henrietty Przebendowskiej Bielińskiej*, Warszawa 3. Februarui 1730; wg E. Wendland, *op. cit.*, s. 206, 210, 212.

¹³ E. Kowicka, *op. cit.*, *passim*.

¹⁴ AGAD, Archiwum Gospodarze Wilanowskie (dalej: AGWil.), Anteriora 105: *Opisanie pałacu warszawskiego [Antoniego Lubomirskiego] z mobiliami y apparencyami onegdaj [...]* 1754 Anno.

¹⁵ H. Dymnicka, *Komorowski Adam Ignacy h. Korczak (1699–1759)*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 13, z. 3 (58), Wrocław – Warszawa – Kraków 1967–1968, s. 405.

¹⁶ AGAD, AGWil., Anteriora 174: *Inwentarz różnych rzeczy w pałacu J.O. Xiężney Jeymości Izabelli Lubomirskiej przeciw pałacu JOW Ogińskich stojącym, znajdujących się, spisany Ao 1781*.

¹⁷ Kraków, Biblioteka Czartoryskich, Rkps H1331: *Regestr Porcellany, Bielizny, Naczyń, y Rzeczy różnych w Cukierni, Kawiarni, Kredensie, Kuchni &c. spisany w Warszawie po ś.p. Xięciu Imć Czartoryskim Wojewodzie Ruskim D 18 maj 1782 Roku*.

¹⁸ AGAD, AGWil., Anteriora 174: *Inwentarz różnych rzeczy...*; B. Majewska-Maszkowska, *Mecenat artystyczny Izabelli z Czartoryskich Lubomirskiej 1736–1816*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1976.

¹⁹ AGAD, AGWil., Anteriora 174: *Inwentarz różnych rzeczy...*

²⁰ Warszawa, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Teki Glinki (dalej: Teki Glinki), teka 155, s. 41–42.

²¹ E. Kowecka, *op. cit.*, s. 127.

²² *Ibidem*, s. 127.

²³ Teki Glinki, teka 320.

Ważnym źródłem odnośnie polskiego kolekcjonerstwa porcelany są, stosunkowo licznie zachowane, choć bardzo słabo – jak dotąd – przebadane, inwentarze pałacowe. Z niewielkimi wyjątkami, większa część z sumiennie przebadanych dotychczas (w tym nielicznych publikowanych) inwentarzy pochodzi wprawdzie dopiero z końca XVIII w., ale odnotowują one przedmioty nabyte przez całe niemal stulecie. Wstępnie zostały dotąd rozpoznane inwentarze rezydencji następujących rodzin: Branickich w Białymstoku, Czartoryskich w Warszawie, Wilanowie i Puławach, Lubomirskich w Warszawie oraz Radziwiłłów w Warszawie i Nieświeżu. Odnotowują one, co najmniej od połowy XVIII w., istnienie dziesiątek, a w kilku wypadkach wręcz setek przedmiotów porcelanowych (określanych jako *porcelana*, *porcellena*, *porcynella*, rzadziej *farfury*), niestety jedynie okazjonalnie zwanych wprost saskimi. Nie można wykluczyć, że również ozdoby określone w inwentarzach jako chińskie (*hynskie*) były w istocie produkcją miśnieńską tak chętnie naśladowującą wzornictwo Dalekiego Wschodu. Porcelanowe wyroby w stołecznych i pozastołecznych pałacach magnaterii warszawskiej to przeważnie naczynia stołowe: zestawy talerzy, serwisy do kawy, herbaty i czekolady, jak też pojedyncze naczynia tego rodzaju, imbryki, czarki, misy, cukiernice, czy wszechobecne wazy i wazki różnych kształtów. Rzadziej były to wyroby figuralne opisywane najczęściej jako ozdoby kominkowe, stolikowe, czy szafkowe. I tak, w pałacu księżnej Izabelli Lubomirskiej na Krakowskim Przedmieściu, stanowiącym wcześniej własność jej dziadków, kasztelanostwa wileńskich Kazimierza i Izabelli Czartoryskich, inwentarz z 1781 r. odnotowuje np.: *zegar okrągły na postumencie y słoniu mosiężnym, na którym murzynek porcellenowy stojący, [...] Figurek porcellenowych niemalowanych na postumentach drewnianych na kazdym po dwie z beczką takoz porcellenową 2 sztuki, [...] figurek porcellenowych, iedna z taczkami beczkę wioząca, druga z kubekami mosiężnymi y noszami, na postumentach mosiężnych 2 sztuki*¹⁹. Inwentarz skarbcza białostockiego z 1772 r., sporządzony po śmierci hetmana Jana Klemensa Branickiego, opisując figuralne wyroby porcelanowe, dzieli je na dwie grupy: *figurki białe i kolorami malowane (jeleni stojący, strzelec z psami, figurek siedzących sztuk 12)*²⁰. W zbiorach białostockich i warszawskich Branickiego znajdowały się liczne figurki wyobrażające zwierzęta, jak konie, lamparty, jelenie, czy ptaki, zwłaszcza papugi²¹. W tzw. Apartamentach Paryskich pałacu białostockiego stały np. dwie wielkie figury porcelanowych ptaków, być może modelunku Johanna Joachima Kaendlera, który – jak wiadomo – w latach 30. XVIII w. modelował figury papug²². Takie porcelanowe papugi miały być w 1766 r. przesłane podwodą do warszawskiego pałacu hetmana²³.

Wciąż niedostatecznie przebadanym gatunkiem źródeł są księgi rachunkowe magnatów polskich, sporządzane w języku polskim, niemieckim bądź francuskim. Przykład bardzo dobrze zachowanego kompletu stanowią księgi rachunkowe Augusta Aleksandra Czartoryskiego przechowywane w Bibliotece Czartoryskich w Krakowie oraz w warszawskim Archiwum Głównym Akt Dawnych. Interesujące dla nas są przede wszystkim te ostatnie, informujące o zakupie w latach 1751–1761 – wśród innych dóbr luksusowych – także porcelanowych zastaw stołowych²⁴. Szczegóły miśnieńskich zamówień polskiej magnaterii przybliżają zwłaszcza nieźle zachowane archiwalia po Janie Klemensie Branickim. Wiemy z nich np., że hetman zarówno sprowadzał porcelanę wprost z Saksonii²⁵, jak i kupował ją w warszawskim składzie fabryki miśnieńskiej²⁶. Niektóre z wyrobów były robione w Saksonii na specjalne zamówienie Branickiego: m.in. w 1753 r. hetman posyłał do manufaktury miśnieńskiej *abrysy* na wazy kominkowe, które chciał umieścić w buduarze warszawskim²⁷. W tym samym roku zrobiony został dla hetmana *abrys porcelany z bronzami* przez *kopersztycharza* warszawskiego²⁸. Drezdeńskim dyspozytorem warszawskiego magazynu królewskiego był Helbich, konsyliarz królewski²⁹. Porcelanę sprowadzał od niego Branicki w latach 40., 50. i 60. XVIII w. Wysyłał mu ją kupcy warszawscy – Vaudeville i George Gottlob Petri³⁰. Paki z kruchym i delikatnym ładunkiem przewożono drogą wodną do portu rzecznego w Tykocinie, stamtąd zaś łądem do Białegostoku. Porcelana była też sprowadzana przez Branickiego od kupca Friedricha Saturgusa z Królewca³¹.

Należy też pamiętać, że obaj królowie – August II Mocny i August III – mieli w zwyczaju obdarowywać swych faworytów i przychylną im magnaterię porcelaną jako szczególnym dowodem królewskiej łaski. Dokumentujące ów proceder archiwalia znajdują się niemal na pewno w Saskim Archiwum Państwowym w Dreźnie. Nie były one, jak dotąd, przedmiotem zainteresowania badaczy. W polskich zbiorach magnackich wytwory miśnieńskie pojawiały się też „z ręki” ministra Heinricha Brühla. Można przypuszczać, że informacje dotyczące zarówno handlu porcelaną, jak i procederu obdarowywania nią zaprzyjaźnionych i związanych wspólną polityką polskich rodzin magnackich znajdują się z kolei w drezdeńskiej spuściznie archiwalnej po Brühlu. Działalność mecenasowska i polityka artystyczna pierwszego ministra na terenie Polski stanowi zresztą osobny problem, również dotąd w zasadzie nie podejmowany. Można przypuszczać, że liczne warszawskie rezydencje Brühla, z pałacem przy ulicy Wierzbowej na czele³², zaopatrzone były w porcelanę nie mniej bogato niż pałac w lużyckich Brodach (Pforten), dla którego powstał słynny serwis „łabędzi”³³.

²⁴ AGAD, AGWil., Allegata Kasowe, sygn. 9 (3289): *Rachunki gdańskie* 1735, 1751, 1754, 1757–1761.

²⁵ Teki Glinki, teka 320, s. 142, 148, 153v, 155, 158.

²⁶ Teki Glinki, teka 320, s. 137, 148, 211.

²⁷ Teki Glinki, teka 320, s. 164–166.

²⁸ Teki Glinki, teka 320, s. 159.

²⁹ Teki Glinki, teka 320, s. 148.

³⁰ Teki Glinki, teka 315, s. 167; R. Rückert, *Biographische Daten der Meißener Manufakturisten des 18. Jahrhunderts*, München 1990 (seria: „Kataloge des Bayerischen Nationalmuseums München”, t. 20 – Supplement), s. 67.

³¹ Teki Glinki, teka 318, s. 2.

³² K. Konarski, *Patac Brühlowski w Warszawie*, Warszawa 1915; J. Sito, *Warszawski patac Sanguszków w rękach Heinricha Brühla*, w: *Wokół Sanguszków. Dzieje – sztuka – kultura*. Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, 29–30 VI 2006, Ratusz, Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Tarnów 2007, s. 138–139.

³³ K. Berling, *Das Brühlsche Schwanenservice*, Darmstadt 1925; *Schwanenservice*, red. U. Pietsch, Berlin 2000.

³⁴ Do przebadania pozostają inwentarze zamku królewskiego i pałacu Saskiego w Warszawie, rachunki królewskie i dworskie, korespondencja, itp.

³⁵ W Sächsisches Hauptstaatsarchiv należy pod tym względem przebadać takie zasoby, jak korespondencja królewska, dyspozycje królewskie, czy listy przewozowe transportów idących z Saksonii do Polski.

Jeśli chodzi o przyszłe badania, to poza kontynuacją pracy nad rękopisami w archiwach magnackich (w tym zwłaszcza inwentarzami pałacowymi i księgami rachunkowymi), wielkie nadzieje należy wiązać z dogłębną kwerendą w zbiorach drezdeńskiego Sächsisches Hauptstaatsarchiv. Z jednej strony kwerenda ta powinna dać odpowiedź na pytanie ogólniejsze, o rozmiar zasobów saskiej porcelany na polskim dworze królewskim Augusta Mocnego i Augusta III i w jego szerokim kręgu³⁴. Z drugiej strony można spodziewać się odnaleźć w Sächsisches Hauptstaatsarchiv materiały do ściśle interesującej nas tu kwestii obrotu i zjawiska kolekcjonerstwa porcelaną miśnieńską w kręgach stołecznego *establishmentu* – elity polskiej magnaterii³⁵.

ANEKSY ŹRÓDŁOWE

ANEKS 1

Warszawa, Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Radziwiłłów, Papiery Przebendowskich, sygn. tymczas. 1: *Inwentarz ruchomości JWJMP Doroty Henrietty Przebendowskiej Bielińskiej, Warszawa 3. Februarui 1730.* [Inwentarz odnotowuje ruchomości po zmarłym Janie Jerzym Przebendowskim, podskarbin wielkim koronnym].

Porcellany i farfury:

Cukierniczek porcellanowych – 5
Farfurek do kaffy porcellanowych przednich różnych kolorów i kształtów – 33 pary
Dzbanek porcelanowy chiński do kaffy – 1
Dzbanuszek maty, biały z przykrywadłem do mleka – 1
Farfurek porcellanowych przednich ze złotem do herbaty – 15
Dzbanuszków do herbaty – 5
Kubki błękitne porcellanowe – 4
Kubków do cukulaty, z uszkami, ze złotem, w Saxonii robionych – 6
[...]

Szkatulka haftowana na materyi srebrnej rozniemi kolorami, wewnątrz aksamitem wyłożona. W tej 6 par farfurek z przykrywadłami z sześciu tyżeczkami poztacaniem od Królewicowej Jmci

ANEKS 2

Warszawa, Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Gospodarze Wilanowskie, Anteriora 105: *Opisanie pałacu warszawskiego [Antoniego Lubomirskiego] z mobiliami y apparencyami onegday [...] 1754 Anno.*

Rzeczy zostaiące w Pokoju JO Pani w Szawce:
Szkatuła czerwono skórą oklijona z zameczkiem blaszką i wrzeciżkiem mosiężnemi przy wieku z antabką mosiężną. Intus kitayką czerwoną wybita w wirzchu na bawelnie w spodzie wyklijona z Porcynełami. W której:

Porcynele No 12:

Dzbanuszek na trzech nuzkach roznie malowany od spodu rurka z głową Mucykową dla sączenia pozłocistą, u wirzchu kwiatek dokleiony – No 1
Dzbanuszek z rączką y przykrywadelkiem wklijonym – No 1
Czarczka w serce z wieczkiem wklijonym – No 1
Filiżanek z uszkami – No 2
Filiżanek obszerniejszych – No 2
Fłaszczka od herbaty ze śrubką – No 1
Spodów od filiżanek – No 2
Łyżeczek od herbaty – No 2

ANEKS 3

Kraków, Biblioteka Czartoryskich, Rkps 11331: *Regestr Porcellany, Bielizny, Naczyń, y Rzeczy różnych w Cukierni, Kawiarni, Kredensie, Kuchni &c. spisany w Warszawie po ś.p. Xięciu Imć Czartoryskim Wojewodzie Ruskim D 18 maj 1782 Roku.*

W Cukierni:

Porcellana Saska:

Salaterek okrągłych głębokich większych do komputu z wycinanemi brzegami y temi wewnątrz malowanemi – 3
Salaterka mniejsza takież formy – 1
Salaterka okrągła głęboka do mleka z brzegami wycinanemi, y malowaniem wewnątrz Hińskim, pod nią misa okrągła z takimże malowaniem – 1
Salaterek płytkich w formie liścia z brzegami złotemi y ostro wycinanemi po iednym uszku z gałzki maiące, y kwiatkami wewnątrz – 2
Koszyków w owal na frukta w szachownicę na wyłot rżnięte ze złotemi brzegami y różyczkami zewnątrz białemi y błękitnemi – 2
Misa Wielka okrągła głęboka wewnątrz kolorami błękitnemi, ceglasytm, y inkarnat malowana zewnątrz zaś po brzegach po kilka rzucanych maiące kwiatków – 1
Mis wielkich okrągłych płytkich malowanych wewnątrz po brzegach niebiesko y kwiatkami zielonemi y ponsowemi ze złotem, na dnie zaś drzewa berdebon – 5
Mis okrągłych płytkich malowanych wewnątrz kolorem błękitnym y różowym w kwiatki ze złotem, zewnątrz na brzegach po dwa kwiatki niebieskie maią – 2
Mis okrągłych płytkich niebieskich w kwiatki nierówney wielkości – 3

ANEKS 4

Warszawa, Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Gospodarcze Wilanowskie, Anteriora 174: Inwentarz różnych rzeczy w pałacu J.O. Xiężney Jeymości Izabelli Lubomirskiej przeciw pałacu JOW Ogińskich stojącym, znajdujących się, spisany Ao 1781.

[Inwentarz odnotowuje ruchomości Izabelli z Czartoryskich Lubomirskiej i jej męża Stanisława, marszałka wielkiego koronnego; odnotowana tu porcelana mogła należeć wszakże jeszcze do poprzednich właścicieli – dziadków Izabelli – Kazimierza i Izabelli Czartoryskich, kasztelanostwa wileńskich].

Pokoy drugi sypialny:

Na kominku zegar okrągły na postumencie y słoniu mosiężnym, na którym murzynek porcelenowy stojący – 1

[...]

Gabinett:

Figurek porcelenowych niemalowanych na postumentach drewnianych na kazdym po dwie z beczką także porcelenową – szt. 2

[...]

Pokoy Karmazynowy od Wisty:

[Na stolikach] lichtarzy mosiężnych pozłacanych potroynych z figurkami porcelenowymi – 2

[na stoliku] wazon porcelenowy błękitne z białym wz pokrywą – 1

Na kominku wazoników porcelenowych w kratkę wyrabianych przezroczystych, jedna z przykrywadłem, reszta bez przykrywadł – 7

[...]

Gabinet Nowy od Wisty:

[Na stole] wazy duże porceleny hynskiej z przykrywadłami (do pałacu wielkiego wzięte a na ich miejsce inne porcellanowe w kratki z pałacu tamtego postawione)

[...]

[Na kominku] wazoników małych w kolorze kaffowym, dwa z przykrywadłami, a dwa bez przykrywadł – 4

[...]

Buduar Zwierciadlany od Wisty:

Wazoników porcelenowych na konsolkach do ścian przykręcanych w kwiaty ponsowe z białym z przykrywadłami, a dwa bez przykrywadł – 4

[...]

Na kominku wazoników porcelenowych w kwiatki y desenie zielone trzy z przykrywadłami, a dwa bez przykrywadł – 5

[...]

Pokoy sypialny Xiężney Jeymości:

Wazonik porcelenowy zielonkowaty, graniasty z przykrywadłem

[...]

Na kominku figurek porcelenowych siedzących na postumentach – 2

Item figurek porcelenowych siedzących na postumencie mosiężnym – sztuka 1

Item figurek porcelenowych jedna z taczkami beczkę wioząca, druga z kubelkami mosiężnemi y noszami na postumentach mosiężnych – 2

[...]

Biblioteka Księżney Jeymości:

[...]

Na stolikach lichtarzyki podwoyne z figurkami porcelenowymi stojącemi hynskimi

[...]

Na wierzchu bibliotek wazoników porcelenowych graniastych dwa z przykrywadłami, dwa bez przykrywadł – 4

[...]

[Na kominku] wazoników porcelenowych dziurkowanych z przykrywadłami

[...]

Inwentarz mobiliów znajdujących się w skarbcu:

[...]

Porcellena y inne drobiazgi:

Wazoników porcelenowych na dnie białym w kwiatki ponsowe, z przykrywadłami trzy a dwa bez przykrywadł – 5

Wazoników takichże w innym kolorze, trzy z przykrywadłami, a dwa bez przykrywadł – 5

Wazoników porcelenowych graniastych w mosiądz oprawnych, jeden popsuty, na kwiatki – 4

Wazonik dzbanuszkowaty hynski, przykrywadła do niego nie ma – 1

Osobek porcelenowych z listeczkami zielonymi na głowach – 2

Figurka Damska Porcellenowa na takimże postumencie – 1

Taliż porcelenowy biały z doniczką takąż dziurkowaną na kwiatki – szt. 2

Para filiżanek porceleny saskiej do bulionu – 1

Czarka z talerzem porcellenowa w szarym kolorze – 1

Para filiżanek porceleny hynskiej w żółtawym kolorze – 1

[...]

Figurka biała porcellenowa niemalowana, na postumencie takimże, z dwoma doniczkami takimiesz – 1